

Док су Европљани били усредсређени на утицај корона вируса на њихов свакодневни живот и националне економије, пандемија је уздрмала међународни поредак у Европи на начине који ће вероватно обликовати политику на континенту у годинама које долазе.

Кључни развој догађаја је убрзање распада Европске уније која је у слабљењу од финансијске кризе 2008. године и чија је дугорочна одрживост сада у балансу. Криза са корона вирусом открила је озбиљан недостатак солидарности међу чланицама ЕУ, што се манифестовало у низу спорова, од дељења заштитне опреме, преко споразума о Фонду за опоравак и набавке вакцина, до претњи протеривањем Пољске и Мађарске из ЕУ.

Криза је нагрисала ауторитет Европске уније јер су државе чланице једнострано одустале од правила ЕУ у кључним областима чланства, као што су гранична контрола, правила о фискалним ограничењима и забране државне помоћи. Невољно, институције ЕУ дале су владама право да то чине привремено; али на концу, ЕУ ће се борити да поврати ове прерогативе натраг, посебно пошто криза открива шокантан ниво неспособности Европске комисије.

Заправо, како се ЕУ суочава са критичним недостатком вакцина, што подразумева месеце непотребног додатног закључавања и хиљаде смртних случајева који се могу избећи, Комисија је уништила главни аргумент за сопствено постојање ЕУ – наиме, да је колективни рад бољи од националног. Као последица, чини се да ће значај ЕУ у европској политици и даље слабити, а кључне политичке одлуке доносиће се негде другде-у главним градовима или новим регионалним организацијама.

Други важан развој догађаја је растући утицај незападних сила у Европи, нарочито Русије и Турске. Ово није нова промена јер обе већ неколико година покушавају да продру у Европу. Међутим, домаћи проблеми које ствара корона вирус подстакли су вођство у обе земље ка међународном авантуризму, док је вакуум који је ЕУ оставила у свом источноевропском залеђу створио прилику за Русију и Турску да остваре предност.

Турска је проширила свој утицај на источном Медитерану, успоставила савезништво са Либијом, поставила пуномоћника за лидера на северном Кипру и спровела истражна бушења нафте и гаса у грчким и кипарским водама. И Русија и Турска забележиле су предност на Кавказу након рата у Нагорно-Карабаху, где ЕУ није играла никакву улогу, упркос томе што су Јерменија и Азербејџан били чланови Источног партнерства ЕУ. Такође, Русија је задржала свој положај у Белорусији и Украјини.

У међувремену, Кина је изашла јача из кризе након што је у релативно раној фази имала епидемију корона вируса. После тога, њена економија се вратила расту и Кинези шире свој економски и политички утицај у Европи, било да граде инфраструктуру, купују имовину или снабдевају Европу вакцинама и другим виталним залихама.

То доводи до трећег развоја догађаја, наиме до заједничког напора Сједињених Држава да сачувају свој хегемонијски положај у Европи. Опет, ово није ново-САД се загревају за то већ неко време. Међутим, криза због коронавируса покренула их је у акцију, не само уклањањем релативно мирне Трампове администрације са функције и довођењем

агресивније Бајденове администрације на власт.

До сада је амерички напор да обузда своје велике ривале за превласт у Европи попримио два главна облика. Један је низ политичких и економских санкција, укључујући по први пут санкције против Турске, наводно као одговор на турску куповину система противракетне одбране С-400 од Русије. Администрација Бајдена сада се припрема да Русији наметне оно што назива „значајним трошковима“ за масовни сајбер напад на америчку владу откривен крајем прошле године.

Други вид америчке борбе за превласт у Европи је продубљивање безбедносне посвећености источној Европи, која се манифестује у плановима за повећање америчког војног присуства у Пољској, Румунији и Грчкој, те разним новим споразумима о безбедносној сарадњи и наоружавању Кипра, заједно са постојећим обавезама у Бугарској и Украјини.

Последица овога је све већа самоувереност Немачке као међународног актера. Опет, ово убрзање већ постојећег процеса омогућено је економском снагом Немачке, изласком Велике Британије из ЕУ и економском слабошћу Француске. Међутим, криза изазвана корона вирусом оставила је Немачку у јачем положају у поређењу са већином европских држава чланица које су економски погођеније и које се сада ослањају на Немачку да финансира њихов економски опоравак.

То је омогућило Немачкој да прогура своју политику „стратешке аутономије“ засновану на идеји прилагођавања, а не сучељавања са разним незападним силама које продиру у Европу. То следи из потребе Немачке за извозним партнерима за њен производни сектор и релативне незаинтересованости за савезништво са САД-ом како би се одржала лидерска позиција Вашингтона у свету.

До сада је Немачка постигла одређени успех у наметању своје воље осталим Европљанима. У последњих неколико недеља покренула је инвестициони споразум између ЕУ и Кине који за циљ има продубљивање економске интеграције две силе, блокирала је санкције ЕУ Турској и Русији и наставила са завршетком гасовода Северни ток ИИ. Такође, разговара са Русијом о набавци вакцине.

То доводи до коначног развоја догађаја, који је нешто заиста ново,наиме,окретање Русије и Турске ка ЕУ, а посебно Немачке, као сплага за спасавање пред олују која се приближава из САД-а.У јануару је председник Ердоган рекао да Турска жели да „окрене нову страницу“ у односима са ЕУ, направио је договор са уступцима и позвао немачког министра спољних послова у Анкару где је изјавио да су односи ЕУ с Турском „сада на позитивнијем курсу Председник Путин је такође рекао да је Русија спремна за бољи однос са ЕУ. У међувремену, Турска и Русија покушавају да одрже формални савез са другима као бедем против САД-а, чак иако заузимају супротне стране у разним посредничким ратовима у својим суседствима.

Ово ће закомпликовати живот САД-у које покушавају да обуздају утицај Кине, Русије и Турске у источној Европи само да би постигле предност у Немачкој и ЕУ. То ће донети брзи крај плановима Бајденове администрације за обновљање трансатлантског партнерства и оживљавање мултилатералне владе. Уместо тога, САД ће морати да смисле како да унапреде свој циљ да обуздају своје регионалне противнике без подршке Немачке и њених савезника.

Вероватноћа исхода је даља подела у ЕУ стварањем новог савезништва у источној Европи, од Балтика до Црног мора и Медитерана, чији је циљ обуздавање Русије и Турске, којима ће регионалне државе желети да се придруже ради заштите. У међувремену, Немачка ће вероватно водити политику међународног балансирања у своје и у име својих “сателита” у северној и централној Европи.

У оквиру овог новог политичког поретка у настајању, друге европске државе, укључујући и државе западног Балкана, мораће некако да пронађу начин да унапреде своје националне интересе, истовремено избегавајући стратешке губитке. Међутим, како ЕУ слаби, нове и старе силе попуњавају празнину која је остала, а фрагменти политичке географије Европе ће вероватно постати све сложенији.

Аутор је професор Кембриџ универзитета

[\(mc.rs\)](#)